

RADIKALSKI GLASNIK

ORGAN NARODNE RADIKALNE STRANKE.

Uredništvo in uprava v Ljubljani, Wolfova ul. 1/I. — Naročnina: celoletno Din 25, polletno Din 12, četrletno Din 7.

Veliko zborovanje Narodne radikalne stranke v Beogradu Govor predsednika Nikole P. Pašića

Kakor smo že poročali, je mestni odbor NRS za mesto Beograd sklical 19. t. m. veliko radikalsko zborovanje v dvorani hotela »Pariz«, katerega se je udeležilo nad 5000 radikalov. Dasiravno je bil shod sklican še le za 10. uro dopoldne, so množice radikalov napolnile prostore že ob 9. uri. Ko je prišel ob pol 10. uri g. Pašić, so ga množice pozdravile z velikanskim navdušenjem.

Otvoritev shoda.

Shod je otvoril beograjski župan in predsednik mestnega odbora NRS gosp. Mihajlo Marjanović s sledečimi besedami:

Predno preidemo na dnevni red današnjega zborovanja, vas prosim, da ob tej priliki izvršimo še eno svojo najsvetejšo dolžnost.

Prišli smo na to zborovanje v tako velikem številu zato, da sklepamo o najodločnejši obrambi narodnih pridobitev, ki so jih ustvarili s svojo krvjo in s svojimi kostmi milijoni naših najboljših vnukov, sinov, očetov in dedov.

Spomnimo se tudi ob tej priliki teh naših velikanih, ostanimo in poklonimo se njihovim sencam, ki nevidne čuvajo nad nami in nadzorujejo naše delo. (Tisočeri vzkliki: Slava jim!)

Toda ti naši velikani so mogli svoje veliko delo dovršiti samo pod modrim vodstvom svojega vrhovnega poveljnika Nj. Vel. našega viteškega kralja. Zato mislim, da govorim v imenu vseh vas, ako rečem, da je Narodna radikalna stranka tudi ob tej priliki v službi kralja in domovine. Nato je bila enoglasno sprejeta pozdravna brzojavka Nj. Vel. kralju, katerega so zborovalci pozdravljali z navdušenimi klici.

Govor g. Pašića.

Med pozdravnimi vzkliki iz tisočerihi grli je pričel govoriti g. Nikola Pašić, ki je izvajal:

Kot poslanec za Beograd smatram za svojo dolžnost, da vam razjasnim težko in kalno politično situacijo naše domovine, ki je nastala s tem, da je Demokratska stranka pod vodstvom g. Ljube Davidovića pogazila svoje obljube, ki jih je dala ljudstvu pri volitvah, t. j. da bo varovala narodno in državno edinstvo in vidovdansko ustavo

Državno vprašanje.

Mi smo državno vprašanje dolgo reševali in definitivno rešili. Ko je Avstrija napadla Srbijo, smo čutili, da obstoja velika nevarnost za našo državo. Tedaj smo svečano proglasili v skupščini, da se borimo za svoj obstoj in za osvobojenje in ujedinjenje vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Jugoslovenski odbor.

Pozneje, ko se je moglo soditi, da bomo zmagali in ko se je videlo, da bodo Avstrija, Turčija, Bolgarska in Nemčija poražene, so se pojavili naši bratje iz Avstro-Ogrske, ki so bili izven svoje države zbrani v Jugoslovenskem odboru ter so prosili za sestanek z našo vlado na Krfu, da razpravljajo o vprašanju notranje ureditve naše skupne države. Tako smo se na Krfu več tednov razgovarjali z glavnimi zastopniki Jugoslovenskega odbora kot s predstavniki Srbov, Hrvatov in Slovencev iz avstro-ogrske monarhije. Bilo je treba rešiti vprašanje, kako naj se uredi naša skupna država. Govorilo se je o tem ali naj se ustvari kot federativna plemenska država ali kot enotna država.

Peter, Marko, Janez.

Tedaj smo se vprašali, ali je mogoče ustvariti troje držav, in smo dolgo proučevali to vprašanje z etnografsko karto v roki, s statistiko in zgodovino ter smo prišli do prepričanja, da ni nikakor mogoče potegniti meje med srbskim in hrvatskim plemenom. Bilo je torej nemogoče ustvariti posebno srbsko in hrvatsko državo. Tu smo se delili po imenu in veri, toda med Hrvati in Slovenci je bila ista vera. Slovenci in Hrvati so popolnoma pomešani. Slovenci živijo celo pred vratmi Zagreba. Tedaj smo sklenili, da ustvarimo ustavno državo, v kateri bodo imeli vsi državljani iste pravice, kakor n. pr. v hiši, kjer je več sinov in se prvi imenuje Peter, drugi Marko in tretji Janez. Ker govorimo en jezik, smo se dogovorili, da napravimo tako državo, kjer bodo Srbi, Hrvati in Slovenci eno, kjer bo Srb doma v Zagrebu in Hrvatje v Kragujevcu.

Posledice avstrijske politike.

Ker se nismo mogli razdeliti, smo ustvarili to državo. Avstrijska politika je obstojala

v načelu: razdeli in vladaj! Tako je bilo v Avstriji vedno. Narodi so se med seboj vedno prepirali, toda vedno so se skupno žrtvovali za Avstrijo, ki je vodila to politiko vse do svetovne vojne. Tudi za časa avstrijskih vojn s Turčijo je ljudstvo bežalo pred prodiranjem turške vojske ter se začasno naseljevalo zdaj tu zdaj tam. Avstrija je tudi v tem času zvito preprečevala grupiranje našega naroda in tako razjednila plemena.

Sankcionirana rešitev.

Po končani svetovni vojni se je na Hrvatskem ustanovilo Narodno veče, sestavljeno od Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki so sklenili, da se združijo s Srbijo. Poslali so deputacijo k prestolonasledniku Aleksandru in so izjavili, da se želijo tudi oni združiti s Srbijo, kar je prestolonaslednik sprejel. Poleg tega pa je bil na mednarodni konferenci v Saint Germainu sprejet sklep, da se Srbi, Hrvati in Slovenci, ki so živeli v Avstriji, združijo s Srbijo v enotno državo. To je sankcioniran mednarodni sklep, ki ga nihče ne more pokvariti.

Pionirji avstrijske politike.

Ko se je sestala ustvotvorna skupščina, v kateri so bili predstavniki iz vseh krajev naše države, smo sprejeli sedanjo ustavo v veliko večino, toda tedaj ni bilo radičevcev v ustavotvorni skupščini. Oni so stali na stališču, da mora biti Hrvatska posebna država. Bili so pionirji avstrijske politike na Balkanu in se niso mogli uživeti v zgodovinske dogodke, ki so uničili avstro-ogrsko cesarstvo. Ko je Avstrija propadla, je pričel Radić pisati spomenice zaveznikom ter jih je prosil, naj pustijo Hrvatsko zase, toda naši zavezniki ga niso poslušali, ker so ga poznali kot prištaša in eksponenta avstrijske politike.

Vsi smo bratje!

Državno vprašanje smo rešili s svojo slogo in z mednarodno pogodbo. Dokler velja naša ustavna pot, ne sklene drugače, se ne more ničesar spremeniti. Nobena stranka ne sme rušiti države. Sedaj se vsak narod trudi, da živi skupno, nerazdeljen in neoslabljen. Ustvarili smo moderno državo, v kateri imajo vsi enake pravice in enake svoboščine. Vsi smo bratje ene družine in ene

biše in ni treba, da se delimo. Ustvarili smo državo, kjer smo vsi enaki.

Sovražni sosedi.

Mi smo to ustvarili, toda poleg onih, ki želijo napredek in red v naši novi veliki kraljevini imamo tudi sosede, ki nas zavidajo in ki želijo, da se to naše edinstvo omaja. Pri tem so videli, da je v naši kraljevini stranka, ki hoče ustvariti posebno državo in so ji pričeli pomagati. Tako hočejo iz popolnoma notranjega vprašanja, ki se tiče samo naše države, napraviti večje vprašanje, ker se boje našega napredka in naše moči.

Notranji sovražniki.

Mi smo to ustvarili z velikimi žrtvami in s krvjo, toda ostala je še neka mala stranka, ki je bila za časa Avstrije avantgarda habsburške osvojevalne politike, ki je prepevala pesmi in se veselila, ko je Avstro-Ogrska nepravilno anektirala Bosno in Hercegovino. To stranko je ustvarila in vzdrževala karmila avstrijskega dvora. Ko je Avstrija propadla, so oni videli, da je propadla tudi njena politika in so čakali, da vidijo, kaj se bo z njimi zgodilo.

Manjšine.

V začetku so se bali, da bodo poklicani na odgovornost, ker so se borili proti osvojenju našega naroda. Toda mi smo bili velikodušni in smo smatrali vse kot brate in smo jim odpustili. Oni so bili zadovoljni. In ko smo jim dali iste pravice in iste svoboščine, da morejo z nami delati tudi politično, so bili popolnoma zadovoljni. Pozneje pa so postali vedno bolj brezobzirni in nam se je zdelo, da smo se prevarili, ker smo mislili, da so se skesali. Ker so v naši državi razne manjšine kakor Romuni, Madžari, Nemci, Arnavti in zelo malo številno Turkov, so oni rekli: Zberimo te manjšine in jih bomo izkoristili, kakor bomo mogli!

Povojno ozračje.

Vprašanje naše kraljevine smo rešili ustavnim putem in sicer z večino, ki prekaša absolutno večino. Toda ostali mali ostanki, ki so služili našemu prejšnjemu sovražniku, so po sprejetju ustave pričeli delovati proti ustavi. Pri njihovem delu jim je mnogo pomagalo povejno ozračje napolnjeno s komunističnimi, republikanskimi in federalističnimi idejami. Pozabili so, da je bila krvava vojna za osvobodjenje zaslužjenih narodov.

Uloga intelligence.

Naša inteligenca je zahtevala, naj bomo vsem bratje in naj damo vsem enake pravice, toda pozabila je, da je treba preskrbeti sredstva in načine, da se prisilijo oni, ki nočejo spoštovati danih pravic in svoboščin, ampak jih zlorabljajo.

Kaj se je zgodilo? Takoj potem ko smo ustvarili vidovdansko ustavo in jo pričeli izvajati, se je pojavila naša inteligenca, ki se je navduševala za poveljne ideje, ta je sklicala konferenco v Sarajevski hridi. Tam je bilo malo onih, ki ji poznajo, pač pa so bili ljudje, ki so me ovirali za časa vojne. Toda imeli so pravico, da se sestanijo in so sklenili, da je treba spremeniti ustavo in da je treba zato delati skupno s Hrvati in onimi, ki hočejo spremeniti ustavo.

Zagrebski kongres. — Volitve.

Po letu dni se je vršil v Zagrebu kongres intelektualcev in nezadovoljnih Hrvatov, kjer se je sklenilo, da je treba počasi delati v smislu revizije vidovdanske ustave. Na tem kongresu je bil iz ljubosumnosti in morda iz razlogov, ki so nam neznani, tudi g. Ljuba

Davidović. Poslušal je, kaj so tam govorili proti centralni vladi in proti ustavi, pri kateri je g. Davidović sodeloval. Mi smo bili z njimi v koaliciji ter smo jih zato vprašali, kako morejo sodelovati na kongresu, ki ni zadovoljen s tem, kar delata koalicijska vlada in skupščina. Tedaj je g. Davidović rekel, da je šel tja radi informacije, da vidi, kaj drugi delajo. Pozneje, ko ga je obsodila njegova lastna stranka, je bil prisiljen izjaviti, da je za vidovdansko ustavo, za enotno državo in da je proti onim, ki so za revizijo vidovdanske ustave. Ker smo bili skupaj v vladi, smo se zadovoljili s to izjavo, toda pozneje je imel zopet zveze z onimi Hrvati, ki so bili nezadovoljni z delom koalicijske vlade. Mi smo vsled tega napravili vprašanje, ker smo hoteli vedeti, ali so oni za ustavo ali so za revizijo. Ko smo se ločili, smo dobili od kralja volilni mandat ter smo po kratkem času šli na volitve z vprašanjem: ali odobrava narod politiko radikalne stranke, ki je za ustavo in enotno državo, ali ne? In zopet so se vsi demokrati zedinili in so glasovali za ustavo in za enotno državo.

Muslimanska fides...

Po novih volitvah so prišle zopet te stranke v skupščino. Prišla je Demokratska stranka in se je sporazumela s Hrvati, s Korošcem in s Spahom. Spaho je glasoval za ustavo, prisegel nanjo, ko pa so prišle druge razmere, se je izneveril!

Protidržavna stranka.

V skupščini je prišlo do sledečih pojavov: v opoziciji so bili demokrati, muslimani iz Bosne in Hercegovine in Slovenci. Ustanovili so blok, ki je naskrivaj deloval za revizijo ustave. V začetku ni bilo nevarnosti, ker smo bili mi v večini kljub njihovem bloku. Da bi mogli dobiti večino, so pozvali v skupščino radičevce, in sicer ne kot prave poslance, ki priznavajo ustavo in državno edinstvo, temveč samo za to, da glasujejo. Tako je prišla v skupščino stranka, ki nima istih pravic in dolžnosti kakor ostale stranke, temveč samo dolžnost glasovanja proti vladi. To je nenormalni pojav. V nobenem parlamentu na svetu se še ni zgodilo, da pride vanj stranka, ki ne priznava države! To je nenaraven pojav, ki more zrušiti ves parlament, ker je nemogoče, da bi obstojala stranka, ki ni odgovorna za svoje glasovanje, ki glasuje tako, kakor ji ukaže njen vodja, znani nasprotnik naše države. Ta stranka ni hotela niti izjaviti, da je Južna Srbija naša, temveč je molčala in zapustila skupščino! S tem nenaravnim pojavom se je skupščina sama obsodila na smrt in na razpust, ker ne more delati s stranko, ki ne priznava države.

Ljudstvo naj govori!

Zato je treba vprašati narod, da se izjavi, ako odobrava posamezne stranke, ki so pri volitvah obljubile, da bodo čuvala edinstveno narodno državo, po volitvah pa vodijo drugo politiko. O tem mora odločiti narod. Drugače ne more biti, ker se sicer ruši parlamentarizem.

Izdajstvo nad narodom.

Kaj je parlamentarizem, kaj je narodna skupščina? To je zastopstvo naroda in narod je mogoče zastopati samo tedaj, ako se dobi njegovo zaupanje. Posamezne stranke so rekle ljudstvu, da bodo čuvala ustavo, potem pa so pričele delati proti ustavi. To je izdajstvo nad narodom. Mi smo takoj zahtevali, da se to ugotovi in da se vpraša narod, ako odobrava spremembo programa. Na Angleškem in v drugih državah se ne more zgoditi, da bi bil kdo izvoljen na gotovem pro-

gramu, potem pa bi vodil drugačno politiko. Na Angleškem je to še vse drugače. Ako je poslanec imenovan ministrom, je dolžan podati ostavko, da vidi, ako ga bo ljudstvo ponovno izvolilo ali ne. Pri nas pa se pustijo cele stranke voliti na programu za čuvanje ustave, potem pa se družijo s strankami, ki so proti ustavi in ki ne priznavajo države! To je proti parlamentarizmu in proti suverenosti naroda.

Nezakoniti poslanci.

Ti ljudje so šli še dalje! Prišlo je do verifikacije mandatov Radičevih poslancev. To je bilo delo verifikacijskega odbora — in glejte, kako so bili verificirani mandati onih, ki niso imeli te pravice! Radičeva stranka je med Hrvati javno agitirala, da njeni poslanci ne bodo dopustili, da služi ljudstvo vojaško službo! Taki poslanci so bili pripuščeni v skupščino kot narodni predstavniki in čuvarji države! (G. Pašić je navedel par slučajev.) Ti ljudje, ki so bili nezakonito izvoljeni, so bili s podporo samovoljnega nastopa enega člana verifikacijskega odbora nezakonito pripuščeni v skupščino, da sklepajo o tem, kakšna naj bo naša država! In ne samo to. Radić je za časa svojega bivanja na Angleškem javno govoril, da je sam prigo-varjal vojakom, naj ne služijo v vojski in naj pripravijo upor!

Radićevo veleizdajstvo.

Po ugotovitvi vsega tega se ti ljudje ne morejo smatrati kot pravi predstavniki ljudstva. Zato smo ponovno zahtevali razpust narodne skupščine. Toda druge stranke so obljubile, da bodo zapustile Radića, da bodo priznale državo in njeno ureditev. To se ni zgodilo. Nima časa, da bi vam povedal, kaj je Radić delal, ko je pobegnil iz naše države s tujim potnim listom, ki mu ga je dala Romunija in katerega je dobil na podlagi ponarejene listine, češ da je rojen v Dobrudži in da se imenuje Fleissig! Na Angleškem je govoril, da se v naši novi kraljevini ne more živeti, da se tu neprestano ubija in da smo najslabša država na svetu. In Angleži so mu rekli: Kaj delate? Sami klepetate svojo državo, zakaj ne greste tja in delate? Svetovali so mu, naj zapusti Angleško, ker sramoti svojo državo. Na Dunaju je delal isto. Znan je vam njegove izjave. Na Dunaju je hotel sklicati kongres vseh naših manjšin — Romunov, Madžarov, Nemcev, Arnavtov, Turkov in neke naše brate iz Črnogore in Stare Srbije — da bi protestirale, češ da nimajo pri nas nobenih pravic! V resnici pa imajo pri nas toliko pravic, da se čudijo celo Turki, kako morejo pri nas biti ministri celo muslimani. Avstrija je sama uvidela Radićevo rovarjenje in ga izgnala. Odšel je v Moskvo in tam je vstopil v komunistično internacionalo! S tem se je zopet pregrešil zoper zakon in varnost naše države.

Radićevo delo spada pod zakon o zaščiti države.

Radikalna dolžnost.

Naše parlamentarno in ustavno stanje je zelo oškodovano in da se vse to popravi, je potrebno apelirati na narod. Ljudstvo mora iti na volišče. Vsak od nas mora vršiti svojo sveto dolžnost. Kakor vojak, ki brani svojo napadeno domovino, tako mora vsak državljan glasovati za ohranitev naše države. Ako izvršimo tako svojo dolžnost z glasovanjem — in vsak mora glasovati — potem je gotovo, da bomo izšli iz te težke situacije. Prosim vas v imenu prelite krvi, v imenu vseh žrtev našega naroda pri vsrvaritvi te naše države, da mi vsi, ki smo ostali živi, glasujemo za ohranitev ustave in edinstvene države!

Ako izpolnimo to svojo dolžnost, potem rešimo našo veliko državo.

Pašičev govor so zborovalci spremljali z viharnim odobravanjem. Ko je g. Pašić končal svoj govor, so se čuli tisočeri navdušeni vzkliki: Živel naš Pašić, živel čiča, živel Bajat!

Govor poslanca Maksimovića.

Burno pozdravljen je govoril nato narodni poslanec za mesto Beograd g. B. Maksimović, ki je izvajal med drugim:

Pravijo: potreben je sporazum, potrebna je sloga. Tudi mi pravimo to. Toda ali je to sporazum in sloga, ako se od sovražnika sprejme pomoč proti lastni državi, ako se preči z revolucijo, z Moskvo, z prekucijami itd.?

Govori se o enakopravnosti: Mar ni enakopravnost že v tem, da zastopajo vlado od osvobođenja do danes predstavniki vseh ver in plemen v naši državi? In ravno sedaj, ko je prišla po njihovem umevanju ta enakopravnost do polne veljave, prihajajo iz Zagreba klici: Doli s srbskim kraljem! Prihajajo Radičeve izjave, v katerih pravi, da ne mara kralja, ker je republikanec! Tako govori vodja največje vladne stranke!

Pravijo, da je treba z ljubeznijo izravnavati vse ono, kar nas je delilo skozi stoletja. Toda ali ni dovolj ljubezni, ako odpuščamo onim, ki so s puškami streljali naše ljudi, ki so na najstrašnejši način pred desetimi leti uničevali naše hiše, naše življenje, naše imetje in našo državo, ker jih je usoda postavila v tako strašen položaj, da so bili napadalci? Ali ni to dokaz največje ljubezni in požrtvovalnosti za državo, ko se je prešlo preko vsega tega?

Govornik je v svojih nadaljnjih izvajanjih navedel par slučajeve nezakonitega postopanja sedanje vlade in pozval zborovalce, naj ostanejo zvesti svojim radikalskim načelom.

Nato je bila enoglasno sprejeta sledeča

resolucija:

Veliki radikalni zbor v Beogradu jemlje na znanje govor strankinega načelnika g. Nikole Pašića o sedanji politični situaciji in o zadržanju stranke v tem položaju, kakor tudi govor župana beogradske mestne občine g. Mihajla Marjanovića in govor narodnega poslanca za mesto Beograd g. Božidarja Maksimovića ter odobrava enoglasno sedanje politiko strankinega vodstva z željo, da se ta politika nadaljuje ter s popolnim zaupanjem pozdravlja strankino vodstvo.

Predsednik zborovanja g. M. Marjanović je zaključil veliki shod z željo, naj bi bilo to veličastno zborovanje resen vzgled vsem našim bratom v vsej kraljevini ter pozval navzoče, naj se mirno razidejo.

Toda nihče se ni premaknil z mesta. Čuli so se klici: Da ga vidimo! Živel čiča! Gori Pašić! itd. In ko je g. Pašić odhajal skozi navdušene množice radikalov, pripravljene na vsako žrtev, so mu mnogi poljubovali roke. Množica ga je spremila med petjem patriotskih pesmi do doma. Terazije so odmevale od vzklikov in petja navdušenih beograjskih radikalov. Pred »Moskvo« je govoril stari tribun Aleksa Žujović, zmaj od Kosmaja...

Na veličastnem shodu je bil zastopan tudi Nastas Petrović — potom policije! Bilo mu je neprijetno pri srcu, zato je poslal policijo, da prepreči narodno navdušenje. Toda zmotil se je, kakor so se zmotili še vedno vsi nasprotniki narodnih radikalov.

Živel Pašić! Živeli beograjski radikali!

Žalne svečanosti v Surdulici

Važen kraljev govor.

Vsakemu patriotu je znano, da so Bolgari izvedli krvav pokol srbskega naroda v Surdulici, ko so l. 1915 zasedli del Srbije. Pobili so nešteto nedolžnih žrtev, ki ostanejo za vedno zapisane s krvavimi črkami v zgodovini bojev za naše narodno osvobođenje in ujedinjenje.

Da počasti spomin teh narodnih mučenikov in da se prenesejo njihove kosti v skupno grobnico, je priredil srbski narod velike žalne svečanosti, ki so se vršile 24. t. m.

Slikovito obmejno mestece Surdulica se je odelo praznično in na glavnem trgu je bil postavljen slavalok z napisom: »Dobrodošel nam mili kralj, osvoboditelj naših žrtev!«

Patriarh Dimitrije je v spremstvu mnogoštevilnega svečeništva opravil rano v jutro cerkvene ceremonije na čast narodnim žrtvam.

Malo pred 10. uro so naznanjali topovski strelji prihod Nj. Vel. kralja in kraljice. Topovi so bili postavljeni na kraju, kjer so Bolgari pomorili okoli 6000 srbskih kmetov in inteligentov. Kraljevsko dvojico so množice povsod navdušeno pozdravljale.

Surduliški župan je podal kralju hleba in soli, kraljici pa je izročila mala Sokolica sveže cvetje. Pri slavaloku so pozdravili kralja člani vlade: min. predsednik Ljuba Davidović, vojni minister general Hadžić, poljedelski minister dr. Kulovec ter razni civilni in vojaški dostojanstveniki.

Nato je bila svečana žalna služba božja, ki jo je opravil patriarh Dimitrije. Po cerkvenem opravilu so v veličastnem sprevodu nosili Sokoli deset s cvetjem okrašenih krst s kostmi mučenikov. Kostmi so bile položene v gimnazijskem poslopju v skupno grobnico ob prisotnosti kralja, kraljice, članov kraljevske vlade, raznih dostojanstvenikov in ljudstva.

Gimnazijo in grobnico je blagoslovil patriarh Dimitrije. Gimnazijski ravnatelj Ljuba Aleksić je imel spominski govor. Kralj in kraljica sta položila na grobe venec z napisom: Našim mučnikom Aleksander I. in Marija. Krasen patriotski govor je imel tudi ravnatelj osnovne šole Ristić.

Uzroki Davidovićeve opozicije

Na ženevski konferenci, kjer je g. Pašić žrtvoval osebno prepričanje interesom osvobođenja in ujedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev, so bili s strani Srbije iz opozicije gg. Milorad Drašković, Marko Trifković in dr. Voja Marinković, s strani Narodnega veća v Zagrebu dr. A. Korošec, dr. M. Čingrija in dr. G. Žerjav.

Žida iz Srbije dr. Izak Alkalaj in S. Danja sta rotala dr. Korošca, naj se čimprej izvrši ujedinjenje našega naroda, pri čemur so tudi srbski židje sodelovali ter sta povdarila, da jim leži na srcu ujedinjenje našega naroda, za katero so v vseh osvobodilnih vojnah z največjo požrtvovalnostjo skupno s svojimi brati pretrpeli vse muke in težave.

G. Vladimir Matijević, ki je uvidel napakno delo srbske opozicije proti g. Pašiću in

Patriarh Dimitrije je po končanih ceremonijah govoril o bratski ljubezni med Srbi in Bolgari, ki so dober narod, katerega pa so vodili slabi ljudje. Kri mučenikov naj privede k spravi oba naroda.

Po pogrebnih svečanostih je bil v gimnazijski dvorani obed, katerega so se udeležili kralj in kraljica, zastopniki vlade in drugi predstavniki.

Med obedom je imel kralj govor, v katerem je izjavil sledeče:

Mnogo mi je bilo na tem, da sem danes s kraljico v Surdulici, da se poklonim ostanom narodnih mučenikov. Otroci, ki se bodo učili na tej šoli, se bodo imeli česa naučiti. Ni šole širom domovine, ki bi dajala toliko snovi za pouk o ljubezni do domovine. Zato želim, da bi to šolo, katere temelje tvorijo kosti mučenikov, obiskovali otroci iz vse države. Tudi moj sin jo bo obiskoval. Sedanji naš naraščaj, ki ve, kako krvavo je bila priborjena svoboda, naj vse očuva, kar je priborjeno, in očuvano naj izroči naslednikom. Da ni padlo toliko stotisočev, ne bi bili danes ujedinjeni milijoni v naši kraljevini!

Mar je toliko tisočev umrlo zastonj? Ali niso žrtvovali svojih življenj za realnost, ki jo imamo sedaj? Nevredni bi bili naših mučenikov, ako bi ne bili odločni kakor oni, ako se ne postavimo na branik velikih interesov našega slovanskega juga, s katerimi se ne sme nihče igrati. Da se ljudstvo uzadovolji, mora imeti mir in red na zunaj in na znotraj, mora se spoštovati celota in zakon, ki je nad vsemi. Po doseženem ujedinjenju je razvoj naše kraljevine jasen in določen. Sila, ki je v vsakem Srbu, Hrvatu in Slovencu, in ki je pokazala, kje je vera, kje nevera, ne bo kljub neizbežnim težkočam zapustila zgodovinske poti!

Po obedu sta se kralj in kraljica odpekljala v Peč, da prisostvujeta svečanostim ustoličenja patriarha Dimitrije.

Svečanosti v Surdulici imajo izredno velik upliv na sedanje politično stanje. Politični krogi komentirajo kraljev govor kot važno izjavo za brezpogojno ohranitev narodnega in državnega edinstva, ki bi ga hoteli sedanji vladni oblastniki izigrati v svoje strankarsko-separatistične namene.

za dr. Korošca, je v hotelu Continental opozoril dr. Vojo Marinkovića na posledice tega dela. Dr. Voja Marinković ga je poslal k Miloradu Draškoviću, toda Drašković je odgovoril:

»Ne moremo več trpeti Pašića; trpeli smo ga nad dvajset let, sedaj pa smo se ga naveličali.«

Milorad Drašković je bil somišljenik Ljube Davidovića. Komur je bilo do sedaj nerazumljivo delo Davidovića in Marinkovića, temu je marsikaj jasno, ako ve za omenjeno opravilo.

Osebno sovraštvo vodi politiko sedanje vlade. Zato ne more roditi dobrih sadov in zato je v interesu države, da prejme čimprej zaslužen plačilo!

Socijalni vestnik

s Invalidski dom v Beogradu. Ministrstvo za socijalno politiko je dovolilo večji znesek za popravo Invalidskega doma, kjer imajo invalidi za časa svojega bivanja v Beogradu brezplačno prenočišče

s Nočno delo v pekarnah. V Bruslju se je vršil mednarodni kongres pekarske obrti. Obširno se je razpravljalo o vprašanju nočnega dela v pekarnah. Splošno je bil odklonjen predlog mednarodne konference v Ženevi, ki zahteva odpravo nočnega dela v pekarnah.

Za kralja in domovino!

Nečuvana pretnja, ki jo je izustil javno v družbi svojih poslancev Stjepan Radić, proti našemu narodnemu kralju, proti Belemu orlu, ki je razkljuval verige našega suženjstva in prinesel svobodo Srbom, Hrvatom in Slovincem, bi morala vsakega patriota napolniti s skrajno ogorčenostjo in obsodbo. Menda ni nobenega nacionalno zavednega Slovenca, ki ne bi znal ceniti zasluga in pomena naše narodne dinastije, ki je v težkih časih separatističnih stremeljenj, edina vez med vsemi državljani.

In vendar si je dovolil največji habsburški petoliznik izreči grožnjo našemu kralju brez strahu in v prepričanju, da se mu ne more nič slabega zgoditi pod vladjo, ki je odvisna od števila njegovih poslancev! To si je dovolil človek, ki bi se pred šestimi leti ne upal tako spozabiti niti pred zadnjim avstrijskim žandarjem! Zakaj sme storiti to sedaj?

Na to vprašanje iščejo odgovora vsi poštenj in lojalni državljani kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Res, da Radić ni prvič zagrozil kralju in kraljevskemu domu, toda tako daleč si vendar še ni upal! Ko je pred letom dni težko razžalil našo kraljico, se je zavedal, kaj ga čaka pod patriotsko vladjo g. Pašića ter je ponoči izginil čez mejo. Nato je celo leto prosil sovražnike naše države za pomoč in ko

si jo je vsaj deloma zasigural, se je vrnil ne-kaznovan v Zagreb, ker je njegovo »hrvatsko narodno zastopstvo« obljubilo začasno parlamentarno večino vladi, ki je popolnoma odvisna od njega — veleizdajalca svoje države!

Pod to vladjo hoče Radić nadaljevati svojo akcijo, ki stremi za zrušitvijo kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Naš kralj je iz skrajnega spoštovanja do parlamentarnih in ustavnih tradicij, ki jih je prejel od svojega očeta Petra Osvoboditelja, poveril upravo države »parlamentarni večini«, ki jo tvorijo po večini elementi, nasprotni in sovražni kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. To je čista resnica, katero pozna zlasti srbski narod, izvzemši one peščice Srbov, ki gredo za Davidovičem in salonskimi zemljoradniki. Poznajo pa to tudi zavedni patriotski Slovenci, ki nočejo imeti nič skupnega z žalostnimi ostanki avstrijske politike. Tudi med Hrvati je precejšnje število patriotov, ki se zavedajo svojega svobodnega življenja v veliki jugoslovenski državi.

Zato naj ne pozabijo oni, ki so danes na vladi, da ogromna večina Srbov, Hrvatov in Slovencev ne bo nikdar dopustila rušenja države, ustvarjene z največjimi žrtvami najboljših sinov naše skupne domovine. Ta ogromna večina bo znala braniti tudi svojega kralja in kraljevski dom! In med branitelji Slovenci ne bodo zadnji!

Iz notranje politike

: Nevzdržna situacija. Iz Beograda nam poročajo, da je nerazpoloženje v Davidovičevem klubu vedno večje, zlasti odkar se pozitivno ve, da je bila ona ugledna demokratska osebnost, katere razgovor je priobčil zagrebški »Obzor«, znanji minister dr. Voja Marinković, ki se absolutno ne strinja s politikjo vlade. Demokratski poslanci govorijo očitno, da je delovanje vlade nemoralno. G. Davidović je v težkem položaju, iz katerega se je hotel rešiti s tem, da bi pričel razgovore z g. Ljubo Jovanovićem, ki pa noče ničesar slišati o tem, dokler se situacija popolnoma ne razčisti. Med radikali vlada splošno prepričanje, da morajo oni, ki so povzročili sedanje motno stanje, nositi vso odgovornost in da radikalna stranika nikakor ne more zmanjšati bremena, ki so si ga sami tako lahkomišelnostjo naprtili. — Nadalje nam poročajo, da je tudi dr. Korošec uvidel nevzdržnost situacije in da je zato pričel sondirati teren pri radikalih, ki pa zaenkrat niso voljni poslušati njegovih lamentacij in ponovnega zadrževanja o lojalnosti. — Po svečanostih v Surdulici in v Peči bo vlada najbrže primorana sklicati narodno skupščino na podlagi svojega zatrdila, da hoče in more delati. Poleg tega pa se bliža rok, katerega je dala krona vladi, da razčisti svoje odnose z Radićem. Razvoj dogodkov dokazuje, da je sedanja vlada brez potrebne politične moči in zato brez avtoritete. Ključ k rešitvi te težke situacije je edinole v rokah velike vsedržavne radikalne stranke.

: Nov protustaven akt Davidovičeve vlade. V kakšni meri je odvisna Davidovičeva vlada od Radićeve milosti, je razvidno iz sklepa vlade, da se delno suspendira ustava na Hrvatskem. Ta sklep je storila vlada že 23. t. m., pa se ga ni upala obelodaniti. Ker pa je Radić vedno bolj priški, se je moralo zgoditi tudi to. S tem sklepom je odrejeno, da vodijo oddelki zagrebške pokrajinske uprave za prosveto in vere, za poljedelstvo in socialno politiko še nadalje posle svoje prvotne kompetence. Vsi dosedanjí sklepi o likvidaciji poslov pokrajinske uprave za Hrvatsko in Slavonijo, v kolikor ne nasprotujejo temu odloku, se razveljavljajo, dokler se končno ne reši vprašanje o nadaljnji izvedbi likvidacije. Za začasnega zastopnika pokrajinskega namestnika je določen dosedanjí likvidator pokrajinske uprave dr. Gojković. — Ta sklep pomeni dalekosežen političen akt, ki ne bo ostal brez posledic, dasiravno skuša vlada dokazati, da ni kršila vidovdanske ustave. Vsekakor se nahaja naš notranjepolitični položaj pred odločilnimi dogodki.

: Potovanje Ljube Jovanovića. V beograjskih političnih krogih komentirajo potovanje g. Ljube Jovanovića v Hrvatsko Primorje kot politično po-

memben akt. Okolnost, da g. Jovanović kot skupščinski predsednik ni šel z vladjo na svečanosti v Surdulico in Peč se smatra kot posledica Jovanovičevega stališča, da se ne more identificirati s sedanjo vladjo in da sedanja situacija ni stabilna in da zato noče vezati svojega imena z vladjo. G. Jovanović se je popolnoma približal stališču g. Pašića.

: Vladni »uspehi«. Vlada je zahtevala od dr. Mačka, naj pripravi Radića do tega, da ne bo dovolil prisotnosti poročevalcev na svojih sestankih in zborovanjih. Radić sme govoriti, kar hoče, samo pisati se ne sme o njegovih »govorinah«. Dr. Maček je pristal na to zahtevo in obljubil ministrom, da bo v tem smislu intervjuiral pri Radiću. Izjavil je, da bodo gospod predsednik najbrže pristali na to zahtevo vlade, ki je že do skrajnosti kompromitirana vsled Radićevega gostobesedičenja!

: Radićeve bedastoče. Radićevo »predavanje« o govoru g. Pašića priča, da je sedanja Davidovičeva vlada odvisna od političnega bedaka, ki igra na Hrvatskem ulogo voditelja, ki pa v Srbiji ne bi mogel opravljati niti pastirske službe. Noben resen človek se ne more baviti s človekom, ki trdi, da je v Kragujevcu kaznilnica in da je g. Pašić židovskega pokolenja. Vsemu svetu je znano, da se pretaka v Pašićevih žilah čista slovanska kri, dočim je bil še Radićev stari oče navaden cigan — čergaš!

: Vladni defetizem. Ironija usode je hotela, da ima Davidovičeva vlada svojega največjega nasprotnika ravno v svojem glavnem zaščitniku. Vsaka Radićeva izjava je nova senzacija za javnost in nov udarec državi. Potem ko je Radić proglasil Srbijo za cincarsko kolonijo in Makedonijo za bolgarsko provinco, je sedaj proglasil Vojvodino za — južno Madžarsko! Se par Radićevih izjav in od cele kraljevine SHS bodo ostali samo še Prpičevi vinogradi kot edina čista »jugoslovenska« zemlja!

: Komunisti dvigajo glave. V Beogradu sta pričela izhajati dva komunistična lista »Okovani Radniki« in »Mlada Garda«, ki pišeta popolnoma v Radićevem duhu. Napadata »srbski imperalizem«, zahtevata samoodlobo za »podjarmljene narode« itd. V političnih krogih trdijo, da so komunisti v naložili zvezi z Radićem, ki jih tudi zalaga z denarjem.

Vsak član Narodne radikalne stranke čita in naroči „Radikalni Glasnik“.

Poslanica vsem bratom in sestram

Drugi jugoslovenski sabor, ki smo ga bili sklicali v Zagreb v dneh 12. do 18. avgusta t. l., je zaključil svoje veliko delo. Ves ogromni material, ki smo ga bili pripravili za odseke in plenum sabora, so bratje delegatje in sestre delegatkinje predelali s polnim razumevanjem stvari same, z odlično resnostjo in s pravo sokolsko stvarnostjo.

Vsem bratom in sestram, ki so kakorkoli sodelovali na saboru in na pokrajinskem zletu, združenim s saborom, izrekamo za sodelništvo in za obilne materialne žrtve in fizične ter duševne napore svoje priznanje in bratsko zahvalo.

Vseh doseženih uspehov se moramo toliko bolj veseliti, ker smo prepričani, da se začnjenja sedaj po saboru in zletu nova doba še vztrajnejšega, zato napornejšega in smotnejšega dela za prospeh in vnapredek sokolske ideje v naši državi. Vsak, kdor se je udeležil velikih zagrebških sokolskih prireditiv, se je vrnil na svoj dom okrepčen, utrjen in dvignjen v sokolski zavesti in prelinjen z neomajno voljo, da hoče še bolj kakor doslej posvetiti vse svoje moralne in fizične moči zmagovitemu in vseosvajajočemu sokolskemu pokretu.

Pošteni in iskreni Zagreb nam je nudil vse, da smo mogli svoje sokolske dolžnosti izpolniti v polni meri in da smo se mogli radovati in navdušiti ob »mogočnih izrazih bratske ljubavi, gostoljubnosti in sokolske dostojnosti. Hvala in priznanje Zagrebu.

Kar pa so ustudnega, negostoljubnega in ne-kulturnega pripravljali in nameravali odgovorni in neodgovorni elementi, da onemogočijo, preprečijo in otežijo naše in naših slovanskih bratov in sester delo in bivanje v Zagrebu — vse to se je zrušilo v zalogo njihove sramote, ki ni na lepoto in vzvišenosti našega Zagreba vrgla nobenega madeža. Samo hladnokrvnosti, disciplini in preudarosti naših bratov in sester se moramo zahvaliti, da ni težka in neustrašna sokolska pest dala dejanskega zadoščenja žaljenč časti, ampak da smo šli preko vseh inzulfov in surovosti z veličastnim preziranjem na dnevni red.

Hvala bratom Čehoslovakom, Poljakom in Rusom, ki so nas obiskali in dvignili naše priredbe v sijaj sokolskega bratstva in slovanske vzajemnosti.

Videli in spoznali so vse v luči resnice, svojo objektivno sodbo so ponesli s seboj, a čuli so tudi naše zagotovilo in mu dali popolno priznanje, da hočemo in moramo samo s svojim ponosnim, samozaveštnim, poštenim in čistim sokolskim življenjem premagati vse zapreke, dokler v naši svobodni domovini ne postane meso in kri naše geslo: »Kdor Jugoslaven — ta Sokol!«

Največje važnosti za Sokolstvo in Slovanstvo so naša zagrebška posvetovanja o osnovanju Slovanske sokolske zveze, ki jo uresniči bližnja bodočnost. V tej gledamo novo veselilo, ki ji bo vihral na čelu sokolski prapor, a pod njim bo zbran ves slovanski sokolski svet, junaško in bojevito vzravnani in pripravljeni na pohod v čast, slavo, veličino in zmago vsega Slovanstva in vse ogromne slovanske zemlje.

Sovražnikov se ne bojimo, njih števila ne glejmo!

V pesti sila, v srcu odločnost, v mislih domovina!

Vsi v vrste Sokolstva, vsi na sokolsko delo! Zdravo!

Starešinstvo Jugoslovanskega Sokolskega Saveza.

Čudni junaki.

Beograjska »Politika« poroča:

Oni, ki so povzročili v Zagrebu kri, niso ravno posebni junaki...

Svetozar Rajčević, vsučiliščnik, doma iz Črnogore, se je udeležil sokolskega zleta. Naenkrat ga je napadlo šest zagrebških junakov.

— Doli znak!

Junaki so zahtevali, da mora skriti jugoslovensko sokolsko trobojnico.

— Ako neradi sami spravite znak, je rekel eden od napadalcev, bomo storili to mi.

Črnogorec je posegel v žep, dasiravno ni imel pri sebi revolverja. V žepu je imel samo zvite časopise. Toda komaj je posegel v žep, so napadalci izginili, kakor da bi jih požrla zemlja!

Kaj se govori?

V neki družbi so se razgovarjali o zadnjih Radićevih izjavah, kjer primerja Radić hrvatsko vprašanje z irskim.

— Pa to ni isto! — pravi nekdo. Korški župan je v boju za irsko republiko stradal osemdeset dni in je umrl lakote. Ako bi Radić za osemdeset dni prenehal piti in govoriti, bi se navsezadnje celo rešilo hrvatsko vprašanje!

Pokret Narodne radikalne stranke

Predsednikom radikalnih krajevnih organizacij ljubljanskega vol. okrožja

Gotovo je vse iznenadil nepričakovani preokret v državni skupščini, ko so dobile vodstvo države v roke nam nasprotni politične stranke. Toda kakor je Narodna radikalna stranka ponosno dvigala svoj prapor državne in narodnega edinstva, ter socialne harmonije v času, ko je imela vladno moč, tako bo tudi danes, ko je v opoziciji, znala krepko držati svoj program.

Kdor se je oklenil narodnega radikalizma iz svojega globokega prepričanja, ta bo ostal še naprej radikal, slabotnejši pa bodo odpadli, kar ne smatramo za oslabiljenje.

Kako neodkritosrčni so bili voditelji SLS, je dokaz to, da so doma zlivali po svojem časopisju venomer sovraštvo proti pristašem radikalne stranke, češ, da prodajajo Slovence Srbom, na drugi strani pa so se danes sami zvezali z Davidovičevimi demokrati, ki so isto tako Srbi kakor Pašičevi radikali. Kar pa je še hujše: Koroščeva stranka se je zvezala celo z muslimani, radičevci in drugimi nezanesljivimi elementi, ki ne kažejo ljubezni do skupne domovine.

Težko bo delo sedanje vlade, ker dobro zna, da jo bo budno nadzorovala največja državna stranka, Narodna radikalna stranka, na kateri sloni še danes varnost naše države. Narodna radikalna stranka ima pri nas izmed naprednih strank edina bodočnost, ker se te že pretapljajo vanjo, dobro vedoč, da leži spas naše države edinole v Narodni radikalni stranki.

Vsak lahko postane ne član, kdor goji skrb in ljubezen za našo domovino in komur je pri srcu blagor ljudstva.

Program Narodne radikalne stranke je neminljiva ideja, ki bo in ki mora prej ko slej zmagati in dati našemu troimenemu narodu to, kar že leta in leta krvavo potrebuje, to je: politično poštenost, iskrenost, bratski sporazum in red v domači hiši.

Naj prevlada ljubezen in sloga med plemeni naše domovine! Na tej osnovi bo porasel ugled naše države na zunaj, dvignil se bo naš dinar in država se bo gospodarsko prenovila.

Zato se bori Narodna radikalna stranka, zato ste se je tudi Vi oklenili in zato ji boste ostali mož beseda.

Strpite, ker ni daleč čas, ko bo zopet Narodna radikalna stranka odločevala usodo naše domovine.

Z narodnim radikalnim pozdravom
za Okrožni Radikalni Odbor

dr. Niko Župančič,
predsednik.

Tajništvo Okrožnega radikalnega odbora v Ljubljani prosi vse okrajne tajnike, da zadostne tozadevni okrožnici in mu zbrano statistiko organiziranega članstva svojih krajevnih organizacij nemudoma dostavijo.

Radikalom na Jesenicah

Na JESENICAH se vrše dne 31. avgusta občinske volitve. V ta namen je sklican v petek 29. t. m. ob 8. uri zvečer pri g. Tancarju na Jesenicah sestanek vseh pristašev NRS kraj. org. Jesenice, katerega se udeležite v polnem številu.

V nedeljo vsi na volišče! Naša skrinjica je ZADNJA, t. j. ŠESTA.

Kr. org. Jesenice.

Nestni odbor v Ljubljani

Mestni pododbor v Šiški.

Po poročilu je pododbor na svoji seji dne 22. t. m. temeljito razpravljala perečo zadevo stanovanjcev »vagonarjev« na ljubljanskem polju, ki s strahom pričakujejo letos že šesto zimo v svojih nečloveških stanovanjih. Merodajni faktorji se ne zmenijo niti najmanj za te nesrečnike ter jih z mirnim srcem prepuščajo gotovi propasti.

Pododbor bo zastavil vse svoje sile, da pomore potem svojih strankinih funkcionarjev in strankinega časopisja tem nesrečnikom.

Tudi zadeva nove redukcije na železnici, ki jo oznanjujejo nekateri žel. funkcionarji je bila predmet večera. O zadevi se informira mestni radikalni odbor v Ljubljani in glavni radikalni odbor v Beogradu.

Po sprejetju nekaterih novih članov je bila seja zaključena. Tajnik.

Mestni pododbor Krakovo-Trnovo.

Mestni pododbor je na svoji seji dne 14. t. m. pri Mraku razpravljala o organizatoričnem delu Kraj. organizacije. Konstatiral se je že dosedaj lep napredek, a še vedno se priglašajo novi člani iz vseh stanov, videvši, da le NRS išče socialnega sporazuma med vsemi stanov.

Med drugimi se je tudi sklenilo, da se vrše redne pododborove seje vsak prvi in tretji petek v mesecu. Tajnik.

— Redna seja mestnega odbora NRS v Ljubljani je v torek 2. septembra v strankini pisarni, Wolfova ulica 1-I.

Tajništvo mestnega radikalnega odbora v Ljubljani pozivlja tajnike Poljanske, Št. Jakobske, Krakovo-Trnovske in Kolodvorske krajevnih organizacije, da nemudoma odpošljejo že ponovno zahtevano mesečno poročilo za julij.

Organizacija NRS v Ljubljani.

Poljanski okraj: Redne pododborove seje se vršijo vsak drugi petek v pisarni Mestnega odbora ob 20. uri.

Št. Jakobski okraj: Redne pododborove seje se vršijo vsak petek ob 20. uri pri »Lazarju«.

Krakovsko-trnovski okraj: Redne pododborove seje se vršijo vsak prvi in tretji četrtek v mesecu ob 20. uri.

Spodnja Šiška: Redne pododborove seje se vršijo vsak drugi petek ob 20. uri pri »Valjavcu«.

— Tajništvo NRS v Trbovljah posluje vsako soboto od 18. do 20. ure v društveni sobi gostilne Volkar na Vodah. — Kdor ima kako željo, prošnjo ali pritožbo, naj se oglasi v tajništvo. Tukaj se lahko vplača članarina in naročnina na radikalske liste in se sprejema priglasi nanovo vstopivših. — Opozorjamo vse člane, da točno vplačujejo naročnino za »Radikalni Glasnik«. Kdor nima položnice, jo dobi v tajništvo, a le v zgoraj navedenem času.

Vsem krajevnim organizacijam!

Prosimo vse krajevnih organizacije, naj blagovolijo skrbeti za redna poročila in stalno dopisovanje v »Radikalni Glasnik«. Vsi dopisi, namenjeni za tekočo številko, morajo biti najkasneje vsak torek v uredništvu.

Nečedni načrti

V zadnjem času nam po ovinkih prihajajo različne želje od strani, ki jo dobro poznamo.

Dobro vemo, kje se rode te pobožne želje in zato kar nakratko rečemo: Gospodje demokrati naj si to namero kar iz glave izbijejo, kajti iz te moke ne bo kruha. NRS si bo sama gospodarila in ne potrebuje nobenih nasvetov od ljudi, ki neprestano rovarijo in ščuvajo noč in dan. Mi gremo po svoji začetni poti mirno in dostojno naprej in se prav nič ne oziramo na želje gospodov, ki v svoji zavisti kujejo take naklepe. Gospodje so do sedaj nakovali že nebroj nečednih načrtov vsled katerih se je napredna misel v Sloveniji razcepljala. Zapišejo naj si ti gospodje za svoja ušesa, da se jim kaj takega ne bo posrečilo v vodstvu Narodno radikalne stranke.

Naši somišljeniki pa naj spoznajo sami, kam v tem slučaju pes svojo taco moli.

Odgovori uredništva.

Trbovlje: Naš list stoji na stališču, da morajo biti naši člani točno in pravilno informirani o politiki Narodne radikalne stranke in o razvoju političnih dogodkov s stališča radikalnega programa, načel in tradicij. Zato priobčujemo redno vse izjave naših voditeljev in prvakov. Kakor smo že ponovno omenili, se radikalna stranka, žal, ne more zdaj baviti z reševanjem aktualnih socialnih in gospodarskih vprašanj, ki tvorijo bistvo njenega programa, ker tega ne dopušča politična situacija, ki je po krivdi naših nasprotnikov še nerazčiščena, dasiravno živimo že skoraj šest let v svobodni nacionalni državi, katero nam je priborila poleg zmagovalnega orožja srbske in avstrijske vojske v prvi vrsti Narodna radikalna stranka pod vodstvom g. Pašiča. Bodite prepričani, da bo NRS izvedla svoj socialni program, kakor hitro bodo končnoveljavno zasigurate njene nacionalne in politične pridobitve. Kar je storila NRS v bivši kraljevini Srbiji v manjši meri, to bo storila v naši novi ujedinjeni kraljevini v polnem obsegu. Res je, da pogrešate v našem listu »pisanja za široke mase«, toda ste v zmoti, ako mislite, da se dosežejo trajni uspehi s frazami in če so te še tako prikrojene za »vžiganje mase«. Naš list vrši vzvišeno nalogo širjenja idej narodnega, t. j. ljudskega radikalizma in je daleč od vsake demagogije. Zasedujte marljivo naš list in propagirajte socialni radikalizem! — Sotrudnik Ljubljana: Blagovolite pošiljati svoje prispevke na uredništvo, prostori strankine pisarne, Wolfova ulica št. 1-I, ker se je več stvari vsled napačne dostave izgubilo. — R. P.: Ne nasedajte intrigam onih, ki jim je napoti enotnost močne NRS! Berite našo časopisje od »Samouprave« do »Radikalnega Glasnika« ali »Narodnega Gospodarja« in prepričali se boste, da smo vsi eni in da ni absolutno nobenega nasprotstva glede programa in načel! — Celje: Ker smo svoječasno priobčili Vaš članek, ki je skoraj dobesedno enak zadnjemu, ki ste nam ga poslali, žal, ne moremo ugoditi Vaši želji. Pošljite nam kaj drugega! — Dravograd: Spada v kompetenco okrožnega odbora NRS v Mariboru, kamor smo poslali Vašo zadevo.

Čuvarji države.

»Virovitičani« (Virovitič): Brez stalnih načel ni mogoče vladati v ustavni demokrat. državi. Lahko se reče, kar se hoče, toda eno je resnično: da je vlada radikalne stranke z Nik. Pašičem na čelu vladala v čisto demokratičnem duhu. Imela je svoja trdna načela in nič je ni moglo odvrniti od njenih načel. V kratkem času je postavila državne temelje na trdno podlago, uredila gospodarsko in finančno stanje, s sosednimi državami pa je vstvarila dobre odnose. Inozemstvo je vsestransko priznalo uspehe in delo te vlade. Krepka roka Nikole Pašiča ni bila po volji večini strank iz naših hrvatskih (in slovenskih, ured.) krajev, ki so bili prej navajeni na »lepše« vladavine z Dunaja in Pešte, ter so se zedinile, da zrušijo starega, si-vega narodnega borca, za katerim je stala najmočnejša stranka skupine — Narodna radikalna stranka. Vlada, zvest ustavi in tradicijam predvojnne Srbije, se je odločil, da izroči vladu »opozicijsko-nemu bloku«. Sedanja vlada ima proti sebi izkušeno močno homogeno radikalno stranko s preizkušenimi voditelji v opoziciji in okoli katere so bodo zbrali vsi napredni elementi... Nikola Pašić in njegova močna radikalna stranka bosta budno pazila, da se ne zgodi kaj v škodo države, ki je vstvarjena z železom in s krvjo njenih najboljših sinov.

Zapiski

Pašičev govor

Je popolnoma zmešal avtonomistične »Slovenčevce« možgane, ki pešajo tem bolj, čim več pritoka dobivajo od raznih »pacifističnih velmož«, ki iščejo pri njem plačila za svojo značajnost...

Opozorjamo naše bralce, naj pazljivo preberejo Pašičev govor, ki ga priobčujemo na drugem mestu, in marsikaj jim bo jasno. Zlasti bodo spoznali povod »Slovenčevce« jeze, ki je tako zelena, da je ne prikrije nobena rdečica klerikalne sramežljivosti...

Lepa morala!

Najbolj krščanski list, kakor se rad imenuje »Slovenec«, je največji prijatelj laži in obrekovanja.

Tako je n. pr. iz Pašičevega govora priobčil par besed, ki jih je povzel iz kakšnega beograjskega revolverskega časopisa in na podlagi teh besed je pisal, da je Pašič hujskal na poboj proti Slovincem in Hrvatom! To svojo nesramno trditve, ki je v popolnem nasprotju s krščansko moralno o resnicoljubnosti, je podprl s sledečimi besedami: »Kajti drugače se ne morejo razumeti njegove besede, da naj vsi store vse, da se očiva država pred rušilci države.«

Ne glede na njegovo priznanje, da se istoveti s rušilci države, je treba ugotoviti, da smatra »Slovenec« poziv na patriote, naj čuvajo državo pred njenimi sovražniki, za hujskanje na poboj proti Slovincem in Hrvatom! »Slovenec« se silno moti, ako misli, da so med Slovenci in Hrvati sami rušilci države. Med enim in drugim je lepo število navdušenih patriotov, katerim velja Pašičev apel, naj ne pozabijo padlih junakov in prelite krvi za našo skupno domovino.

Surdulica in naši klerikalci.

V nedeljo je patriarh v prisotnosti kralja in kraljice blagoslovil v Surdulici kapelo, kamor so položili mučeniške kosti onih Srbov, ki so jih pomorili Bolgari za časa njihove okupacije. V grobnico so položili kosti samo onih žrtev, katerih grobovi so bili znani, dočim so neznani grobovi nad 2000 žrtev bolgarske krvočelnosti.

Ob tej priliki je imel kralj govor, v katerem je naravnost pozival razne separatiste, naj se spametujejo vsaj ob spominu tisočih in tisočih žrtev za naše osvobodjenje in ujedinjenje.

»Slovenec«, ki je sedaj vladino glasilo v Sloveniji, pa je popolnoma zamažal to žalno svečanost, katere se je udeležil tudi klerikalni minister! Mogoče bo skušal »Slovenec« na pritisk popraviti to svojo »pogreško«, mogoče je, da bo celo kraljev govor priobčil v avtonomističnem smislu, toda »pogreška«, ki jo je zakrivil, priča jasno, da so gospodje okoli »Slovenca« še vedno taki srbofobi, kakor so bili v času, ko so umirale srbske žrtve tudi za naše osvobodjenje...

»Slovenec« gotovo še danes uživa strašne stihove bolgarskega pesnika Kirila Kristova:

»Plača neka čuje se svade v srpski kraj,

Godini tam petel da ne propeji!«

»Slovenec«, ki je tulli na grobovi avstrijskih krvnikov, molči ob proslavi spomina naših mučnikov!

Demokratski komunike.

s skupne seje načelstev JDS za mariborsko in ljubljansko okrožje, ki se je vršila v Rogaški Slatini, — posebej odobrava skupen nastop samostojnih demokratov z Narodno radikalno stranko v boju za očiščenje edinstvene države.

To se zelo lepo sliši s strani naših demokratov sedaj, ko niso več v vladi in ne morejo več zlorabljati »boja za očiščenje edinstvene države« v svoje strankarske svrhe...

Končno se zna še zgoditi, da se bodo tudi naši demokrati še spokorili, ako ne bo prepozno seveda!

Naloga »pravih naprednjakov«.

Neki ljubljanski dnevnik je napisal ob priliki izstopa dr. Kukovca iz načelstva demokratske stranke, da je danes večina naprednjakov že izven samostojne demokratske stranke in da je naloga vseh teh pravih naprednjakov, da se zopet združijo in ustvarijo novo napredno organizacijo.

Ako je bil ta nasvet napisan na dr. Kukovca in na druge demokrate, ki se ne strinjajo z demokratskim načelom »Samo mi!«, ki pa v zvezi temu hočejo ostati, kar so, je to njihova stvar, kako bodo reagirali. Ako pa je ta nasvet napisan na naslov onih demokratov in zlasti članov bivše NNS, ki so sedaj kot pravi naprednjaki zavedni narodni radikalni, potem pa je brezdvomno zapisan na napačni naslov, kar naj se blagovoli kratkoma vzeti na znanje.

Iz vsega sveta

Sestanek državnikov Male antante v Ljubljani.

Te dni se vrši v Ljubljani sestanek med češkoslovaškim zunanjim ministrom dr. Benešem,

Dr. E. Beneš

našim zunanjim ministrom dr. V. Marinkovičem in romunskim zunanjim ministrom Ducom. Gre predvsem za enoten nastop držav Male antante na bodočem zasedanju Društva narodov v Ženevi.

Društvo narodov.

Prve dni septembra se vrši v Ženevi zasedanje Društva narodov. Na tem zasedanju se bo razpravljalo v prvi vrsti o omejitvi oboroževanja evropskih in ostalih držav. Našo delegacijo tvorijo: zun. minister dr. Marinković, trgovinski minister dr. Šumenković, univ. prof. dr. Kumanudi in strokovnjaki dr. Pitamlec iz Ljubljane, dr. Polić iz Zagreba, dr. Novaković, general Kalafatović, Konstantin Fotić in načelnik v zunanjem ministrstvu Rad. Šumenković.

Naša država in omejitev oboroževanja.

Sedanja Davidovičeva vlada je odgovorila Društvu narodov, da stoji glede vprašanja omejitve oboroževanja na tem stališču: Vlada kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev je miroljubna in stremi, da se doseže sporazum na podlagi mednarodne pogodbe o vzajemni pomoči in znižanju oboroževanja. Ta pogodba mora vsebovati varnost. Razorožitve ni mogoče doseči dotlej, dokler ne bodo podane zadostne garancije za ohranitev splošnega svetovnega miru na podlagi mirovnih pogodb.

Zaupnica Herriotu.

Francoski parlament je razpravljal o rezultatih londonske konference in izrekel ministrskemu predsedniku Herriotu zaupnico s 336 glasovi proti 204. Tekom razprave je izjavil general Destin-gua v imenu vlade, da je maršal Poch izjavil, da zasedba Poruhija nima nič skupnega z varnostjo Francije. Vojni minister Nollet je izjavil, da je naloga zaveznikov zrušiti nemški militarizem, pri čemur morajo pomagati nemške demokratske stranke.

Nemci in londonski sklepi.

V nemškem parlamentu se vršijo lute debate o londonski konferenci. Državni kancelar dr. Marx je izjavil, da se je v Londonu razpravljalo o nemških protipredlogih popolnoma stvarno. Londonski sklepi pomenijo za Nemčijo sicer obremenitev, vendar so obenem začetek splošnega ozdravljenja nemških razmer. Minister dr. Luther je poudarjal, da mora Nemčija vsled slabega gospodarskega položaja sprejeti londonski dogovor. Zunanji minister dr. Stresemann je rekel, da dokazuje potek londonskih posvetovanj dobro voljo Francije. Nacionalisti in komunisti se borijo proti sklepom londonske konference, vendar je upanje, da bo zmagala razsodnost treznih nemških strank.

Tedenske vesti

— Nesposobnost finančnega ministra. Obliha, ki jo je dal finančni minister, da se bodo ta mesec izplačale razlike na stare plače uradništvu, je ostala seveda samo obljuba. Vsi referenti so izjavili, da so dohodki v času sedanje vlade tako padli, da je absolutno nemogoče izpolniti ministrovo obljubo. Poleg tega obtožujejo radikali finančnega ministra, da je s svojim nepravilnim delom povzročil draginjo življenjskih potrebščin. Izdal je naredbo, da se ne smejo izplačati vojnim dobaviteljem dolgovi in ti so se združili in sklenili, da ne dajo vladi ničesar več na »kredo«. Lepi časi!

— Ustoličenje patrijarha v Peči. K ustoličenju je po ministru ver povabljen tudi mestna občina ljubljanska. Na vabilo je vladni komisar dr. Perič odgovoril z naslednjo brzojavko: »Zahvaljujoč se za čast povabila sporočam v imenu mestne občine Ljubljane najiskrenejše častitke vsemu pravoslav-nemu svetu naše države k zgodovinskemu delu ustoličenja srbskega pravoslavnega patrijarha po prekinjenju več nego 150 let. Ker mi radi uradnih poslov ni mogoče osebno prisostvovati velikemu in ponosnemu momentu ustoličenja Njegove Svetosti patrijarha Dimitrija v Peči, Vas, gospod minister, prosim biti moj posrednik in sporočite Njegovi Svetosti g. patrijarhu, da se njegovi častitljivi osebi klanja slovensko glavno mesto Ljubljana, radujoč se, da so naši pravoslavni bratje in sestre doživeli dan zopetnega ustoličenja lastnega vrhovnega poglavarja svoje cerkve in da je ta njih najvišji cerkveni knez sin lastnega naroda.«

— Nova velika župana. Našo zadnjo tozadevno vest popravljamo toliko, da je bil imenovan za velikega župana mariborske oblasti dr. Vodopivec in ne dr. Ploj. Oba nova velika župana dr. Šporn za Ljubljano in dr. Vodopivec za Maribor sta že nastopila svoje mesto.

— Iz slovenskega političnega življenja. Dr. Vekoslav Kukovec je na skupni seji načelstva demokratske stranke za ljubljansko in mariborsko okrožje, ki se je vršila v Rogaški Slatini, podal izjavo, da izstopa iz načelstva demokratske stranke.

— Premestitev g. Polkovnika Daskaloviča. Dne 25. t. m. je odpotoval na svoje novo mesto v Novi Sad g. polkovnik Aleksander Daskalović, kjer prevzame komando 7. pešpolka. V Ljubljani je bival dve leti kot predsednik vojaške razmejitvene komisije na Kranjsko-italijanski meji in v tem svojstvu si je mnogo prizadeval, da se naši državi ohranijo ekonomsko ali iz stališča narodnega čustva važna mesta in točke. Težak je bil spor zaradi Triglavskega vrha in Sedmerih Triglavskih jezer. Nazadnje so se Lahii vznevoljili nad protitalijanskim in pravičnim polkovnikom in zahtevali izmeno v paritetni komisiji. Gospodu polkovniku želimo srečno pot in prijetno bivanje v ponosnem Novem Sadu.

— Zveza slovanskih gasilcev. Na kongresu poljskih gasilcev v Varšavi je bila ustanovljena Zveza slovanskih gasilcev. Našo državo zastopa v zvezi ravnatelj Barle.

— Zopet smrtna nesreča na Triglavu. Na severni triglavski steni se je smrtno ponesrečil jurist Vladimir Topolovec, sin višjega železniškega revidentu v Ljubljani. To je že četrta letošnja nesreča na Triglavu.

— Odprava prazniških taks za telefone. Ker se nikdo ni hotel ob nedeljah in praznikih posluževati telefona radi trikratnega poviška pristojbine, so odpravljene prazniške takse za telefon in brzojav.

— Telefonski promet je odprt med avstrijsko centralo v Radgoni in našimi centralami Maribor, Pragersko, Slovenska Bistrica, Gornja Radgona, Slatina-Radenci, Križevci, Ljutomer in Murska Sobota.

— Slovenski ujetniki v Rusiji se še vedno oglašajo. Te dni je pisal po desetih letih iz Rusije Josip Harej z Ooriškega, ki je leta 1914 odšel v Oahicijo. Pisal je svojcem za denar, da se more vrniti v domovino.

— Prvi ranjenec v svetovni vojni je umrl te dni v vasi Badovinci ob Drini. Bil je kmet Kosta Vračarić, katerega so obstrelili prvi dan po napovedi vojne avstrijski financarji, ko je hotel preko Drine na svoje zemljišče. Umrl je na posledicah rane, radi katere je bolehal celih deset let.

— Obsojeni vohuni. Sodišče v Novem Sadu je obsodilo tri vohune v korist Madžarski na občutljive kazni. Vohuni so ukradli važne vojaške dokumente v Osijeku, med drugimi tudi o opremlitve puške mostnega bataljona. Obtoženci so krivdo priznali. Krančić je bil obsojen na 3 leta 4 mesece, Prodarić na 2 leti in Just na 2 leti 4 mesece ječe.

— Na smrt obsojen vojak. Savsko divizijsko sodišče je obsodilo na smrt redova Edvarda Sla-

doviča iz Bojačine pri Varaždinu. Obsojenec je tam pobegnil od vojakov ter umoril kmeta Arnota, potem pa je njegovo ženo s sekuro v roki prisilil, da mu je izročila 4000 dinarjev.

— Narednik Rumpel obsojen na smrt. Našim bralcem je še v spominu roparski umor, ki ga je izvršil 25. marca narednik Avgust Rumpel, roj. 1. 1887 v Ljubljani, na trgovcu Kelkoviču iz Zagreba. V ponedeljek se je vršila pred zagrebškim vojaškim sodiščem razprava proti morilcu, ki je bil radi premissljenega roparskega umora obsojen na smrt.

— Cenejšo cigarete? Koncem tega meseca se vrši v Beogradu sestanek ravnateljev tobačnih tovarn. Na sestanku se bo sklepalo tudi o znižanju cen tobačnih izdelkov, zlasti cigaret.

— Znižanje cen cigaretam. Uprava državnih monopolov je znižala prodajno ceno sledečim cigaretam: Bregalnica od 500 na 400, Krka od 325 na 300 in Drava od 175 na 150 Din od 500 komadov.

— Vojaška godba na Sušaku potrebuje nujno 24 godbenikov za različne instrumente. Prošnje je vlagati do 1. septembra na komando mesta na Sušaku.

Dopisi

d Kočevska Reka. Tu je umrl znani posestnik Anton Ozvald, rodom iz Babnega polja. Pred kakimi 15 leti se je s svojo družino preselil sem ter je svojo družino kljub raznim neprilikam vzgojil v narodnem duhu.

d Vinica. Naš lep kraj je doletela zopet izredna sreča. Te dni sta bila namreč pri nas dva klerikalna gospoda, od katerih je eden menda celo narodni poslanec, ako smemo to sklepati po njegovem imenu, kajti razven njegovega imena ne poznamo v Beli krajini nobenega delovanja kakoga poslanca, ki bi storil kaj dobrega za naše ljudstvo. Gospoda iz klerikalnega tabora sta porabila zadnjo točko in sta obljubovala oškodovanecem povrnitev vse škode, ako bodo ostali zvesti njihovim praznim besedam. Ker je bila seveda nedelja, sta imela pač poslušalce, toda ljudstvo se je kmalu naveličalo »veličastnega zborovanja«. Najbolj se zabavalo med prerakanjem klerikalnega govornika in radičevskega agitatorja, ki pa je imel ravno take uspehe kakor njegova dva konkurenta.

d Slap v Matem Predoslju Kamniške Bistrice je bil sedaj skoro nepristopen. Iz prirodnega mostu nad Velikim Predosljem vidi se pač, da na koncu jezera pod Velikim Predosljem nekam pada, vendar je bilo dosedaj zelo težko priti ob jezercu do tega padca ter se je le malokdo potrudil, da se splazi do tja in pogleda na slap in Mali Predoselj. Zato sta bila oba skoraj nepoznana ter je le malokateri obiskovalec Kamniške Bistrice vedel, da se nahaja v Bistrici tudi znameniti slap in da je pod zarezo Velikega Predoslja še druga slična zareza, ki se imenuje Mali Predoselj. Sedaj je kamniška podružnica SPD z dovoljenjem in s pomočjo kamniške meščanske korporacije odprla tudi Mali Predoselj. Napravila je stezo, katere se od turistijske poti cepi kakih sto korakov pred stezo na prirodni most ter pelje navzdol do Bistrice. Tam je napravljena brv na desni breg. Iz brvi je od spodaj navzgor krasen pogled na cel slap in zarezo. Onostran brvi se steza po desnem bregu nadaljuje, pride zopet do slapa, potem pa ob jezercu na prirodni most Velikega Predoslja, kjer se združi s staro stezo. Meščanska korporacija dala je podružnici brezplačno tudi ves za brv potrebni les ter ji gre za to zahvala vseh obiskovalcev Kamniške Bistrice.

Pristaši in somišljeniki, zahtevajte v vseh javnih lokalih radikalno časopisje!

Zahtevajte v vseh kavarnah in gostilnah »RADIKALSKI GLASNIK«

O B L E K E N A
O B R O K E
O. B. ERNATOVIČ
MESTNI TRG 5

Nove knjige

S. E. Burroughs: Tarzan, sin opice, roman, poslovenih — z —. Splošna knjižnica št. 29, v Ljubljani 1924. Izdala in natisnila Zvezna tiskarna in knjigarna. Strani 302. Cena broš. Din 30.—, vez. Din 36.—.

Kakor najbolj zanimiva in napeta povest bo roman o Tarzanu, ki je vseskozi originalen — osvojil staro in mlado. Tarzanove knjige, ki so izšle v angleškem izvirniku, kakor tudi v drugojezičnih prevodih, so se razširile v velikanskih izdajah. Teh Tarzanovih povesti je več. Vsaka knjiga je zase zaključena in posebna enota, tako, da se lahko bere vsako posebej brez zveze z drugimi. Prva taka knjiga je izšla sedaj tudi v slovenskem prevodu, v okvirju »Splošne knjižnice«, kot 29. zvezek.

Dejanje je vseskozi novo in napeto in se razvija v okvirju pretresljivih pragozdskih prizorov, kakor jih je komaj opisal kak pisatelj te vrste. — Tarzan je sin angleškega lorda, ki je bil s svojo mlado ženo o priliki uradne mislije izpostavljen od uporne ladje posadke na afrikanško pragozdno obalo, kamor ni še prestopila človeška noga. Pod največjimi nevarnostmi se mladi par vzdržuje nekaj časa v boju s prebivalci divjega pragozda. Mali deček — kasneje Tarzan — se porodi med grozovitostmi džungle. Komaj eno leto star, izgubi mater vsled bolezni in očeta vsled nenadnega napada orjaške človeške opice. Dete odnese velika opica — samica, ki ji je po naključju poginil njen mladič in ga neguje, redi in vzgoji po svoje. Radi tega: Tarzan, sin opice. Sam skoro opica, doživi Tarzan v svojem divjem okrožju nebroj pustolovščin. Ničesar mu ni znano o človeku, a njegov človeški razum raste in ga dviga nad njegovimi tovariši-opicami. Pripravi si primitivno orožje, s katerim prevladuje vsled svoje orjaške moči vse zverine džungle, in slednjič predere do prvih ljudi, do ubeglih kanibalov — ljudozrcev. Iz njih naselbine pridobiva neopažen po zvijači nadaljnja pomožna sredstva. Medtem se mu posreči pod nepopisnimi težavami naučiti se brati in pisati, ker je našel v koči ob obali knjige pokojnega očeta. A divji pragozd ga vedno in vedno zvabi v svoje naročje. Zla usoda vrže na divjo obalo belokožce. On jih instinktivno rešuje iz največjih nevarnosti in vedno jim izginja izpred oči kot gozdni bog, ker ne razume kulture človeka z njegovimi krutostmi in ker se čuti napram njemu nesvobodnega. Njemu manjka kulture, njemu manjka daru govora. A tudi tega si po mnogih trudih in mukah pridobi. Tarzan gre z enim rešenih belokožcev v kulturni svet svojih staršev. Zapusti pragozd, ker hoče poiskati mlado, lepo Američanko, ki jo je svojčas med izstavljenimi belokožci rešil iz groznega zobovja orjaške opice in katere sliko si je vtisnil neizbrisno v srce. Tudi med kulturnim svetom doživi Tarzan marsikaj nepričakovanega in nezapodnega. — Skratka, knjiga je od začetka do konca napeto in prijetno-zabavno čtivo, ki se ga težko odloži iz rok. Obširna povest 302 strani se dobi v vseh knjigarnah in pri založnici Zvezni knjigarni za izredno nizko ceno, broš. Din 30.— in vez. Din 36.—. Res izredno nizka cena, če pomislimo, da stane nemški prevod vsaj Din. 100.—.

NAŠIM NAROČNIKOM.

Vljudno opozarjamo vse one naročnike, ki še niso poravnali naročnine, da to store čim prej, ako hočejo prejemati list v red. Vsak radikal mora biti naročen na svoje glasilo. Uprava »Radikalnega Glasnika«.

Gospodarstvo

g Ljubljanska borza za blago in vrednost posluje dnevno od 12. do 13., izvzemši soboto, nedelje in praznike, in sicer je določeno poslovanje za blagovni oddelek od 12. do 12.25 in za efektni oddelek od 12.25 do 13. Uradne ure borznega tajništva so od 9. do 14. in od 16. do 18., na katero naj se izvolijo zainteresirani obračati za vse informacije.

g Srednja strokovna šola za drvarsko industrijo v Drvaru (Bosna) se otvori v začetku šolskega leta. V šolo se sprejemajo dijaki z dovršeno 4 razredno gimnazijo ali trgovsko šolo in s položnim nižjim tečajnim izpitom. Začasno bodo dobivali dijaki hrano v uradniški menzi proti plačilu 450 Din mesečno. Stanovanje brezplačno v šolskem poslopju. Posteljnino in dva para perila mora prinesiti vsak s seboj. Prošnje za sprejem je treba predložiti najkasneje do 6. septembra t. l. ministrstvu za trgovino in industrijo, oddelku za Bosno in Hercegovino v likvidaciji v Sarajevu. Reden pouk se prične 22. septembra. Šola traja štiri leta. Namen šole je, da vzgoji tehnično-gozdno-manipulativno in komercialno izvežbanarščak za uprave lesnih podjetij.

g Zapiranje in odpiranje trgovin. Trgovski gremij za politični okraj Ljubljana okolica objavlja, da je sklenil za kraje Selo, Moste, Udmat in Zelena jama z ozirom na številne pritožbe neenotnega zapiranja in odpiranja trgovin sledeče: Vsi trgovci brez izjeme imajo v okolišu Selo, Moste, Udmat in Zelena jama imeti trgovine ob delavnih dneh od pol 8. dopoldne do pol 1. in od 2. do 7. popoldne odprte in ob nedeljah (izjema državne praznike 28. jun., 1. dec. in 17. dec.) od 8. do 11. popoldne odprte. Istotako ostanjejo trgovine cel dan zaprte na Velikonoč, Božič, Bink, nedeljo in Sv. R. Telo.

g Velika poljedelska razstava v Skopju se bo vršila od 27. do 30. septembra t. l. pod pokroviteljstvom kralja Aleksandra.

g Živinski sejem v Sarajevu. Sarajevska mestna občina priredi s sodelovanjem vseh gospodarsko-trgovskih ustanov veliki sejem za živino in živalske proizvode. Sejem se vrši 21., 22. in 23. septembra t. l.

Kolkovanje železniskih reklamacijskih vlog. Zakon in pravilnik o takšah nikjer izrecno ne omenjata, katere vloge na železniška oblastva so proste kolkovine, ampak le izrecno povdarjata, da so gotove vloge kolkovine proste samo, ako jih vlagajo osebe iz inozemstva. Iz tega se je v praksi sklepalo, da so vse vloge tuzemcev na železniška oblastva brezpogojno zavezane kolkovini. Na inicijativo Trgovske in orniške zbornice v Ljubljani je sedaj generalna direkcija posrednih davkov z razpisom z dne 19. julija 1924, št. 763 izdala tolačenje, da niso zavezane taksi po t. l. postavki 1. tudi vloge, katere se pošiljajo iz tuzemstva direkcijskim državnim železnic, ako se v njih prosi za pojasnilo o pogojih in višini tarifnih postavk za razne pošiljke. Istotako niso zavezane omenjeni taksi vloge, katere vsebujejo reklamacije za poškodovano ali izgubljeno blago, reklamacije zaradi prekoračenja predajnega roka in povračilo za preveč ali pomotoma pobrano vožnino.

REMINGTON

Mod.
12.

Brezplačni
ameri-
kanski
pisalni
stroj.

FRANC BAR, LJUBLJANA
CANKARJEVO NABREZJE 5. TEL. 407

Bogata zaloga vseh v to stroko spadajočih potrebščin.

Drobtine

Koliko ljudi živi po mestih in koliko po deželi.

Na svetu je danes 409 mest z več kakor 100 tisoč prebivalci, in v teh mestih stanuje po najnovejši statistiki 13 odst. vseh ljudi v vsemestjih. Sicer ne vemo natančno, koliko ljudi je na svetu — v l. 1920 jih je bilo baje 1819 milijonov, toda omenjenih 13 odstotkov bo približno odgovarjalo resnici. Ti odstotki pa niso v vseh delih sveta sorazmerno enake veliki. Od 132 milijonov Afrikancev živijo v mestih z nad 100.000 prebivalci komaj 3 milijoni, torej ena štiridesetinka; od 211 milijonov Amerikancev pa 37 milijonov. Največ velemest pa ima Evropa in sicer 202 s skupnim prebivalstvom 65 milijonov od 451 milijonov vsega prebivalstva.

Najbolj so se razvila mesta v drugi polovici prejšnjega stoletja. Razvoj bi gotovo še bolj napredoval, da ni prišla svetovna vojna. Prebivalstvo Prage je naraslo od 225.000 leta 1910 na 676 tisoč leta 1920., Aten od 167.000 na 293.000. Sicer pa je razvoj večine drugih evropskih mest tekom svetovne vojne zaostal. Pri 12 velemestih Nemčije lahko opazimo celo nazadovanje. Berlin in Dunaj, ki sta pred desetletjem štela še preko 2 milijona ljudi, sta padla na 1.903.000 in 1.841.000.

Skoraj neverjetno pa je nazadovanje prebivalstva na Ruskem. L. 1914 je štela Rusija 72 milijonov ljudi, po ljudskem štetju 1920 pa komaj 65 milijonov. Razmeroma najbolj so nazadovale ruska velika mesta. Tako je padlo število prebivalcev Moskve od 1.481.000 leta 1910 na 1.208.000 leta 1920. Prebivalstvo Petrograda pa od 1.907.000 leta 1910 celo na 706.000 leta 1920. V celoti prebiva v vseh 14 ruskih velikih mestih za milijon ljudi manj, kakor pred enim desetletjem. Po statističnih podatkih, ki jih je napravila sovjetska vlada za bruseljski kongres leta 1923, ni pripisovati tega nazadovanja samo izseljevanju, marveč tudi veliki umrljivosti. Leta 1920 je odpadlo na 10.000 prebivalcev Petrograda 406 rojstev in 545 smrtnih slučajev, v Moskvi pa je bilo 343 porodov in 409 smrtnih slučajev. Število smrtnih slučajev torej presega število rojstev, kar je za mesta, ki pogrešajo dotok z dežele, usodepolno.

Poravnajte naročnino.

Na sejmu.

»Kdo bi si mislil kaj takega!« se je začudil na zadnjem sejmu kmet iz klerikalne občine.

»Kaj pa se je zgodilo?« je vprašal napol gluhi mešetar.

»Vlada je avtomonijo požrla!«

»A ti jo hočeš prodati?«

»Saj ni moja! Sicer pa je že davno prodana!«

»Torej si tat in goljuf!« je zavpil mešetar.

»Ne jaz, ampak Korošec!«

»Kaj?« se je čudil mešetar, »Koroščevo kravo...«

»Če ima kravo, ne vem, avtomonijo je pa le prodal!«

Medtem je prišel kupec. Mešetar, ki je sumil, da je kmet prodajal tujo kravo, se ni nič kaj zavzemal za dobro kupčijo.

Ko je kmet prodal kravo, se je pritožil nad slabo kupčijo, mešetar pa ga je tolažil:

»Veš kaj, prijatelj, saj tako ni bila bogve kaj vredna, če je kaj takega požrla!«

Lastnik: Konzorcij »Rad. Glasnika«.

Urednik: Ivan Podržaj.

Odg. urednik: Ivo Kisovec.

Tiska »Zvezna tiskarna«.

Kar ne veš, vprašaj

Univerzalni Informativni Biro

„ARGUS“

Knez Mihailova ulica 35. — Tel. 6.—25.

BEOGRAD

(Pasaž Akademije Nauka).

Originalne (prave)
potrebščine (fixat,
preservat itd.) za

„Opalograph“

kakor tudi kompletne aparate dobite

samo

pri Lud. Baraga, Ljubljana,
Selenburgova ulica 6/1.

4 koristi

1. zelo močni
2. krasna oblika
3. lahka hoja
4. nizke cene

Imajo čevlji veletrgovine

R. Stermecki, Celje

s klinici podbite čevlje iz kravine, tele-tine in boksa izdelajo domači čevljarji.
Cenik zastoj. Trgovci engros cene.

Popolnoma varno naložite denar v
Ljubljansko posojilnico

R. Z. Z O. Z.

ki
posluje **v novo preurejenih prostorih**
Mestni trg 6 v Ljubljani Mestni trg 6

Vloge na hranilne knjižice in tekoči račun

obrestuje najugodnejše

ter jih izplačuje takoj brez odpovedi.

Večje vloge z odpovednim rokom obrestuje po dogovoru. Posojila daje le proti popolni varnosti proti vknjižbi na hiše in posestva ter proti poroštvu. Daje tudi trgovske kredite ter sprejema v inkaso fakture in cesije terjatev.